

УДК 336.71

Слободянюк Оксана Миколаївна,
студентка

Науковий керівник: Діденко І. В.,
Сумський державний університет, м. Суми

СИСТЕМА ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ В УКРАЇНІ: ОГЛЯД ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

На сучасному етапі розвитку фінансової сфери України актуалізується питання залучення фінансових ресурсів до банківського сектору. Основними проблемами в цьому випадку є недостатня довіра населення до фінансових установ, зокрема, банків та впровадження надійної системи страхування депозитів, яка б могла повною мірою надати гарантії, щодо захисту інтересів фізичних осіб.

Функціонування системи гарантування вкладів значно впливає на фінансову стійкість країни, оскільки воно здійснює компенсацію вкладів, розміщених у проблемному банку та запобігає паніки серед населення. Зміни, які відбулись в системі гарантування вкладів, серед яких є: поширення гарантій на вклади фізичних осіб-підприємців, підвищення ефективності управління та збільшення вимог щодо інформування клієнтів неплатоспроможного банку були недостатніми, щоб забезпечити сталий внесок у фінансову стабільність.

Побудова надійної системи гарантування вкладів населення не можлива без запровадження певних кроків, серед яких вагоме місце займає перегляд гарантованої суми повернення коштів та перехід до диференціації внесків залежно від ризиків, які покладаються на банківську установу.

Розглядаючи вітчизняну діяльність системи гарантування вкладів, то варто зазначити, що вона також

зіткнулася із певними масштабними кризовими явищами в Україні, які призвели до негативних наслідків.

Після «очищення» банківської системи Фонд гарантування вкладів зіткнувся із проблемою нестачі достатньої кількості ресурсів, для того, щоб швидко відшкодувати потрібні суми вкладникам банків. Так, у серпні 2015 році балансова вартість активів проблемних банків становила близько 300 млрд грн, проте оціночна ринкова вартість була 50 млрд грн. Також велику роль грає тривалий термін реалізації цих активів, який вимірюється роками. Зрозуміло, що Фонд гарантування вкладів своєчасно та у повній мірі не зможе компенсувати кошти вкладникам, і тому періодично він змушений звертатися за допомогою до Уряду.

Дослідженню сутності поняття системи гарантування вкладів населення приділяється багато уваги, але в наукових колах немає єдиного підходу щодо його трактування.

Згідно з одним із підходів дане поняття ототожнюється із певними заходами, щодо захисту банківських вкладів у результаті банкрутства банку. Однак, зазначені автори не зазначають, які саме суб'єкти повинні здійснювати наведені заходи[1].

Розглядаючи другий підхід визначення, то варто зазначити, що дане поняття узагальнюється із сукупністю певних органів та відносин, які регулюють захист інтересів вкладників. Проте у зазначеному трактуванні не наводиться склад даних органів, і не пояснюється якими саме інструментами буде здійснюватись регулювання.

Розглянувши деякі підходи, щодо трактування поняття система гарантування вкладів, можемо навести власне визначення даного поняття. Отже, система гарантування вкладів - це певна впорядкована сукупність дій та складових, які спрямовані на захист прав та інтересів

вкладників, а також надання їм гарантій щодо повернення коштів у випадку фінансових проблем банку у встановленому законодавством розмірі[2].

Сьогодні, в умовах функціонування банківської системи України, виникає питання щодо підвищення ефективності діяльності системи гарантування вкладів, а саме Фонду гарантування вкладів.

Процеси «очищення» банківської системи України та економічна криза значно вплинули на стабільність фінансової сфери, а, отже, на умови подальшого функціонування Фонду гарантування вкладів. Так, протягом 2014-2018 років відбулося значне скорочення загальної кількості банків, які були передані до управління Фонду гарантування вкладів. Від початку фінансової кризи в Україні до Фонду гарантування вкладів було передано 98 неплатоспроможних банків.

Станом на 1 жовтня 2018 року у реєстрі Фонду нараховується 81 банк. Загальна сума коштів, яка була отримана вкладниками банків, які були передані до Фонду, у рамках виплати гарантованого відшкодування станом на 1 жовтня 2018 року становила 88 336,1 млн грн. На даний час, Фонд намагається відшкодувати витрати, в більшій мірі за рахунок продажу активів неплатоспроможних банків.

Розглянемо деякі показники діяльності Фонду гарантування вкладів (табл. 1). Згідно даних Фонду, сума вкладів фізичних осіб, за досліджуваний період коливалась. У період фінансової кризи вклади фізичних осіб зменшувались, що говорить про недостатній рівень довіри населення до банків. З початком 2017 року відбувається збільшення кількості вкладів, що свідчить про реабілітацію банківського сектору в очах вкладників.

Таблиця 2 – Дані про вклади фізичних осіб учасників Фонду гарантування вкладів протягом 2013-2018 років [3]

Дата	Сума вкладів фізичних осіб, млн. грн	Кількість вкладників, млн. осіб	Середній розмір вкладу, грн	Процент покриття кількості вкладників, %
01.01.2013	338,5	44,4	7 619	-
01.01.2014	402,6	47,4	8 486	99,4
01.01.2015	382,1	46,5	8 213	98,7
01.01.2016	362,3	44,7	8 104	98,8
01.01.2017	382,1	41,1	9 298	98,6
01.01.2018	413,8	41	10 104	98,5

Говорячи про кількість вкладників, то вони поступово зменшуються за аналізований період, так як і процент покриття кількості вкладників. Проте середній розмір вкладу кожного року збільшується.

На сьогоднішній день не всі банки в Україні є учасниками Фонду гарантування вкладів. Вклади в Ощадбанку гарантуються державою у повному обсязі, що суперечить нормам Європейського Союзу, які вимагають участі усіх кредитних установ у системі страхування вкладів. Збільшення ролі державних банків стає загрозою для економіки країни. Близько половини коштів залучених до банківської системи України знаходяться в обороті державних банків, які вона і контролює. Великі суми коштів, які могли б виділятися на дороги або в АТО, а у період фінансових криз, держава вкладає в державні банки. Держава створює додатковий механізм для фінансування дефіциту бюджету, через купівлю ОВДП.

Отже, зміни, які відбулись в системі гарантування вкладів є недостатніми, щоб забезпечити сталий внесок у фінансову стабільність. Першочерговими заходами залишається: підвищити гарантовану суму відшкодування, збільшити кількість застрахованих вкладників та зменшити роль держави у економіці країни. Реалізація даних заходів підвищить довіру до

банківської системи та збільшить фінансову стійкість до макрошоків в економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Маслобоева Д. Страхування депозитів в Україні [Електронний ресурс] / Д. Маслобоева, А. Фрідман // Архів наукових публікацій. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37215.doc.htm. – Назва з екрана.
2. Алексійчук К. О. Фінансовий контроль у системі гарантування банківських вкладів // Митна справа. – 2012. – № 2(80). – С. 123–129
3. Офіційний сайт ФГВФО [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/> – Назва з екрану.

УДК 336.49

Стьоба Тетяна Юріївна,

магістрант,

Сумський державний університет, м. Суми

Науковий керівник:

к.е.н. Похилько Світлана Василівна,

Сумський державний університет, м. Суми

АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРИВАТИВІВ В УКРАЇНІ

В умовах нестабільного економічного стану України виникає потреба в обмеженні високо ризикових фінансових ситуацій, які останнім часом помітно зросли (різкі коливання курсів валют, зміни процентних ставок для багатьох компаній і приватних інвесторів), та набуває актуальності питання хеджування економічних ризиків.